



## KONCEPCJA MIASTA 15 MINUTOWEGO. NOWY KIERUNEK ROZWOJU WSPÓŁCZESNYCH MIAST

**Arkadiusz Ptak**

*doktor habilitowany, profesor Polskiej Akademii Nauk w Warszawie  
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa*

Twórcą współczesnej koncepcji miasta 15 minutowego jest Carlos Moreno, który w 2016 roku po raz pierwszy zaproponował tę koncepcję jako kierunek rozwoju współczesnych miast. Jest ona odpowiedzią na zmiany klimatu, pogarszającą się jakość powietrza oraz suburbanizację współczesnych miast.

Koncepcja zakłada, że mieszkańcy miasta (lub dzielnicy) w ciągu kwadransa ze swojego miejsca zamieszkania mogą dotrzeć pieszo, rowerem, bądź komunikacją publiczną do podstawowych instytucji publicznych (przedszkoli, szkół, bibliotek, centrów kultury etc.) oraz punktów usługowych i handlowych (sklepów, restauracji, szpitali etc.), które to z punktu widzenia jakości życia są kluczowe. Istotny staje się dostęp do terenów zielonych i miejsc rekreacji. Wyzwaniem w planowaniu miast 15 minutowych jest tworzenie warunków do pracy w odległości 15 minut od miejsca zamieszkania. Sprzyja temu praca zdalna, czy też tworzenie przestrzeni coworkingowych.

Kluczowymi cechami modelu 15-minutowego miasta są: 1) bliskość - musi być bliska i obecna w każdej dzielnicy; 2) różnorodność - użytkowanie gruntów musi być mieszane, aby zapewnić szeroki wachlarz usług miejskich w pobliżu każdej dzielnicy; 3) gęstość - musi być wystarczająco dużo ludzi, aby wspierać różnorodne działalności na zwartym obszarze oraz 4); wszechobecność - dzielnice muszą być dostępne i przystępne cenowo dla każdego, kto chce w nich mieszkać (Papas i in. 2023). Koncepcja nawiązuje do Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 roku przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 2015 roku. Cel 11 Agendy wskazuje, by uczynić miasta i osiedla bezpieczne, stabilne, zrównoważone oraz sprzyjające włączeniu społecznemu (dostęp do mieszkań, sprawnego transportu publicznego, poprawy jakości powietrza, bezpiecznych terenów zielonych). W przeszłości podobne propozycje rozwoju miasta formułowane były np. przez Jane Jacobs, która już w latach 60-tych XX wieku poddawała krytyce modernistyczną wizję rozwoju miasta (Jacobs 2014).

Koncepcja 15 minutowego miasta zyskała na popularności po wybuchu pandemii COVID 19, która zmieniła styl życia, charakter pracy oraz sposób spędzania wolnego czasu etc. (Moreno i in. 2021). W wymiarze politycznym zainteresowanie koncepcją nastąpiło po wygranych wyborach na mera Paryża przez Anne Hidalgo, która włączyła tę koncepcję do zarządzania i planowania miastem. Wkrótce koncepcja stała się kierunkiem rozwoju innych światowych miast. Liderem w jej wdrażaniu jest Europa Zachodnia z 37 inicjatywami (co



stanowi 48% całości). Najbardziej aktywne są Francja i Wielka Brytania. Na drugim miejscu znajduje się Ameryka Północna z 20 inicjatywami, czyli 26% ogółu, głównie z USA (13 inicjatyw, 17%) i Kanady (7 inicjatyw, 9%) (Allam i in. 2024). Stosunkowo szybko, na przełomie 2018 i 2019 roku, koncepcja zaczęła być wdrażana w Polsce przez niewielkie miasto Pleszew (Moreno 2024). To pierwsze polskie miasto, które oparło swoją strategię rozwoju o elementy koncepcji 15 minutowych miast.

Ten model rozwoju miasta dąży do ograniczania dominującej roli samochodów w poruszaniu się po mieście tworząc warunki do rozwoju bezpiecznych sieci dróg rowerowych. Zmieniane są przestrzenie publiczne, które są przyjazne dla pieszych. Towarzyszy temu rozwój transportu publicznego. Ważnym działaniem jest również tworzenie terenów zielonych oraz rewitalizacja zdegradowanych części miasta.

### BIBLIOGRAFIA

1. Allam, Z., Khavarian-Garmsir A.R., Lassaube U., Chabaud D., Moreno C., *Mapping the Implementation Practices of the 15-Minute City*. Smart Cities 2024, 7, Pages 2094–2109.
2. Jacobs J., *Śmierć i życie wielkich miast Ameryki*, Wyd. Fundacja Centrum Architektury, Warszawa 2014 (tłumaczenie Ł. Mojsak).
3. Moreno C., Allam Z., Chabaud D., Gall C., Pratlong F., *Introducing the "15-Minute City": Sustainability, Resilience and Place Identity in Future Post-Pandemic Cities*, Smart Cities 2021, 4, Pages 93–111.
4. Moreno C., *The 15-Minute City: A Solution to Saving Our Time and Our Planet*. 2024 Wiley.
5. Papas T., Basbas S., Campisi T., *Urban mobility evolution and the 15-minute city model: from holistic to bottom-up approach*, Transportation Research Procedia, Volume 69, 2023, Pages 544-551.